

UNITÁRIUS ÉLET

50. évfolyam 5. szám

1996. május

A keresztény közösség

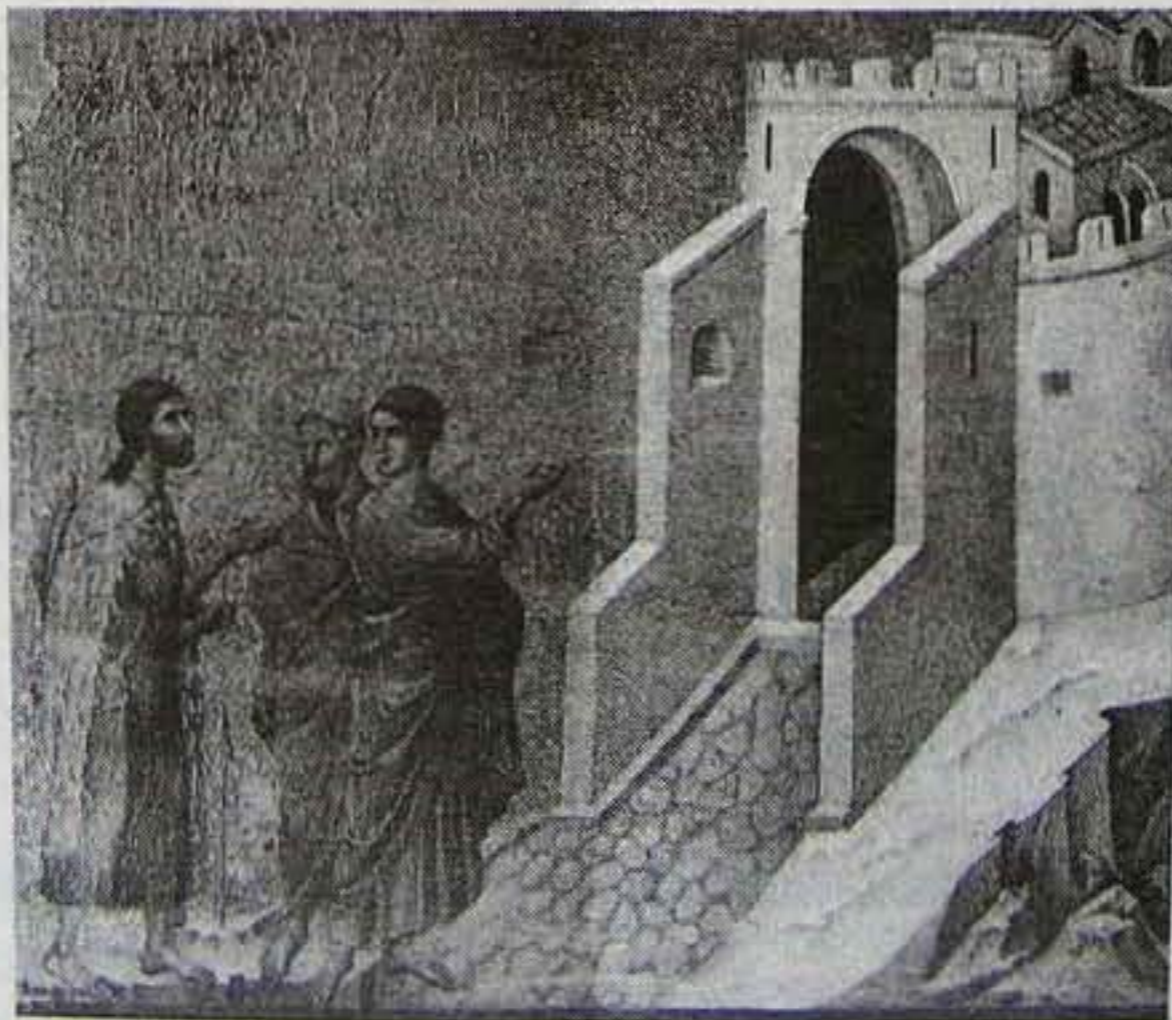
ApCsel 2,44

Pünkösd utáni első vasárnapon semmi sem talá-
lóbb és természetesebb, mint a bibliai pünkösd
utáni eseményekkel foglalkozni. Mi történt az első
pünkösd után?

Az Apostolok Cselekedetei könyvének második
részében találunk egy rövid tudósítást. Több pont-
ja van ennek a tudósításnak: foglalatossak valának
az apostolok a tudományban. Itt a tudomány szó
Jézus tudományát jelenti, az evangéliumot. Fogla-
latossak voltak a kenyér megtörésében: Úrvacsora.
Mindennap. Foglalatossak voltak a könyörgések-
ben. Sokat imádkoztak. Nem vitatkoztak, nem böl-
cselkedtek, hanem imádkoztak. „Csodákat tettek”.
Hitük erejével betegeket gyógyítottak, öngyilkosje-
lölteket adtak vissza az életnek, szomorúakat vi-
gasztaltak, erkölcsi halottakat támasztottak fel,
lelki vakoknak adták vissza látásukat... E tudósi-
tásokat követően jön az első keresztény egyház fő
jellemvonása: Mindnyájan pedig, kik hívének,
együtt valának és mindenük közös vala.

Ennél a pontnál álljunk meg és vizsgáljuk meg
mélységét!

Szószerint vegyük ezt
a kijelentést? Vannak tu-
dósok, akik azt állítják,
hogy nem kell szószerint
venni. Hogy az a közös-
ség, amelyben éltek az el-
ső keresztények, lelki kö-
zösség volt csupán. A
„marha” szó régen nem
az ökröt, a tehenet jelen-
tette, hanem általában a
vagyont, mégpedig mind
az anyagi, mind a lelki
vagyont. Az első kereszt-
ények „lelki marháju-
kat” tették közre, lelki jó-
szágaikban voltak közös-
ségben. De nincs semmi
alapunk elfogadni ezt a
feltevést. Az ApCsel írója
világosan, félreérthetet-

Duccio:
Krisztus az Emmausi úton

lenül tudunkra adja, hogy az apostolok és az első
keresztények: „együtt valának és mindenük közös
vala”. Nem csupán lelki közösségről van itt szó,
hanem anyagi közösségről is. A Biblián kívül még
más forrásaink is vannak, amelyekből megtudjuk,
hogy pünkösd után, hosszú évtizedeken át „életkö-
zösségben” éltek a keresztények. Mit jelent az élet-
közösség?

1. Mindenekelőtt lelki közösséget. Egyek voltak
gondolkodásban, érzésben, akaratban, hitben...
„Mindnyájan, akik hittek, együtt valának...”
Együtt volt a szívük, s ahol a szívek vannak: min-
denek ott vannak.

Olvastam egy elbeszélést. Egy leány nagyon sze-
retett egy legényt, s viszont. Tiltották őket egy-
mástól. A lány egy napon odaköltözött a legényhez.
Vitte ruháit, pénzét, tehenét, ládáját, kapáját...
Ruháját vőlegénye ruhája mellé akasztotta, pénzét
pénze mellé tette, tehenét tehene mellé kötötte, lá-
dáját ládája mellé helyezte s imakönyvét imaköny-
ve mellé, és így szólt: Ha szívünk együtt van, hadd

legyen együtt a ruhánk
is, a pénzünk is, a jószá-
gunk is, az imádságos
könyvünk is, az életünk
is. Ez az elbeszélés frap-
pánsan érzékelteti: a lel-
ki közösségből hogyan
lesz anyagi közösség. Ha
a szívek egymás mellett
vannak, miképpen köve-
telik meg a szívek, hogy
minden egyebek is
együtt legyenek. Ahol
van a ti szívetek, ott van
a ti kincsetek is.” – Mi a
közösség alapja? A szere-
tet. A szeretet mindent
összesodor, közre tesz. A
szeretet össze akar ol-
vadni a szeretett lény-
nyel, s mindenét össze
akarja olvasztani vele.

Áldott pünkösdünnepet kívánunk!

2. Vagyonközösség, pénzközösség is volt. Egy-egy falu, település jószágait, pénzét egy helyen tartotta, földjeiket összeolvasztották, stb.

3. Munkaközösség is volt. Együtt dolgoztak és mindannyian részesedtek a szerzett javakból.

4. Helyenként étkezési közösség is volt, asztalközösség.

Teljes életközösség. Hogyan jutottak erre a megállapításra? Három forrásból táplálkozott a gondolat.

a) Régészeti kutatások nyilvánvalóvá tették, hogy sok ezer évvel ezelőtt az emberek közösségekben éltek. Ezek az ősközösségek felbomlottak, de emléküik megmaradt. A tanítványok tehát nem újat teremtettek, hanem egy régmúlt idő életmódját újították fel.

b) A második forrás: pünkösdi megszentelődés. A pünkösdi szentlélek tulajdonsága, hogy szent tüzével hit- és élményközösségbe forrasztja össze azokat, akik részesedtek benne... Az az életközösség a szentlélek műve volt. Istennel való közösségük gyümölcse. Aki Istennel közösségre lép, az emberekkel is közösségben él. Aki Istentől elszakad, az emberektől is elszakad.

c) A harmadik forrás: lelki állapotuk.

Csak ott van közösség, ahol a három feltétel, mint adottság együtt van: hit azonosság, érzésazonosság vagyis szeretet és a gondolkodás azonossága.

– Innen következik, hogy a lelkieken alapuló közösség önkéntes. Nem szervezte senki, nem kötelezte senki, nem kényszerítette senki... Egy valami hozta létre – a szeretet.

– Az is következik, hogy minél nagyobb a szeretet, annál nagyobb a vágy a teljes közösség után. Egy hívő asszony, aki nagyon szereti egyházát s hittársait, ezt mondta egyszer: szeretném, ha minden unitáriussal ebben a faluban, ebben az országban, ezen a világon egy családban élhetnék!

Mi ma már nem valósíthatunk meg teljes közösséget, vagyoni pénz vagy teljes asztalközösséget, de lelki közösségre lépni: kötelesek vagyunk... Ámen.

Gellérd Imre

1973. június 17.

A Magyarországi Unitárius Egyház millecentenáriumi programjai

1. 1996. június 1. szombat du. 18. óra. Ünnepi hangverseny a Nagy Ignác utcai templomban.
2. 1996. augusztus 18. vasárnap. Magyarország és Erdély unitárius templomaiban ünnepi istentisztelettel emlékezünk a honfoglalás 1100. évfordulójára és az országalapításra.
3. 1996. október 11–13 között Nemzetközi Unitárius Találkozó Budapesten a Nagy Ignác utcában.
4. Egész évben folyamatosan az egyházközösségekben néprajzi és helytörténeti kiállítások-, vetélkedők, ifjúsági és cserkésztalálkozók.
5. Év végén könyv megjelentetése az Erdélyen kívüli magyar unitarizmus történetéről.
Év közben az UNÉL külön kiadványai.

(Rendezvényeinket és kiadványainkat támogatja a Honfoglalás 1100. évfordulója Emlékbizottsága.)

Olvasóinkat folyamatosan és részletesen tájékoztatjuk az előttünk álló eseményekről, pontosabb dátumokról. A megemlékezés egyházunkban már megkezdődött, ilyen volt a Budapesti Unitárius Egyházközösség hangversenye és kiállítása és a Nemzetközi Unitárius Ifjúsági Konferencia is az UNIK szervezésében, amiről következő számunkban olvashatunk.

Mit csináltak, hogyan gondolkodtak 100 évvel ezelőtt elődeink, a Millennium alkalmából, azt most induló sorozatunkból megtudhatják olvasóink. Kivonatokat, részleteket közlünk a Keresztény Magvető 1896-os évkönyvéből. Azt hiszem nagyon tanulságos lesz, azonosságokat vehetünk észre akkori és mostani problémáinkban.

„Felhívás

az unitárius vallásközönség összes híveihez egyházunkban, nemzeti létünk ezredéves évfordulója alkalmából, a közszükségek fedezésére »Ezeréves emlékalap« czímen egy új alap létesítésére.

Az 1896-dik év, melyet a jó Isten kegyelme nekünk megérniünk engede, mint a honfoglalásnak s nemzeti létünknek ezredik évfordulója, sokkal nagyobb jelentőségű esemény, hogysen érintetlenül hagyhatná egyetlen egy magyar ember szívét is.

Ezt az évet, mint örömevet, méltóan megünnepelni s maradandó emlékekkel megörökíteni lelkesülve készül az egész ország. A hazafiságnak ezen érliktetéseiben a mi magyar szíviünk is minden bizonynyal részt vesz. De mi ugy véljük, hogy nagy mulasztást követnénk el, ha mint unitáriusok is nem igyekeznénk egyházilag is kifejezést adni e nagy jelentőségű eseményből fakadó örömezésünknek és lelkesedésiünknek.

Ez indította E. K. Tanácsunkat mindenek előtt arra, hogy ez évi pünköszt első napján mindenik egyházközségiünkben millenaris isteni tisztelet tartását rendelte el, hogy azon összes templomainkban hálát adjunk Istennek hazánk és nemzetiünk ezer éves fennállásáért és az Ő szent segedelmét és oltalmát kérjük az új ezer évre.

Ezzel kapcsolatban a hívek figyelmébe ajánlotta, hogy a kiknek Isten erre módot adott, e nagy jelentőségű alkalmat használják fel arra, hogy saját egyházközségiükben a magok és családjuk nevét, kapcsolatban az ezeréves évfordulóval, valamely adomány által megörökíteni igyekezzenek.

Teröbe van véve, hogy az országos kiállítás ideje alatt, a melyet a legnagyobb valószínűséggel angol és amerikai hitrokonaink közül is többen meg fognak látogatni, Budapesten a lehetőleg egy nemzetközi unitárius isteni tisztelet és értekezlet tartassék.

A jelen felhívásnak célja pedig az, hogy ugyancsak nemzeti létünk ezeréves évfordulója alkalmából egyházi közszükségeink fedezésére „Ezeréves emlékalap” czímen egy új alapot létesítsünk.

A legnagyobb hálával tartozunk az isteni Gondviselésnek, hogy egyházunknak ugy a multban, mint a jelenben időről-időre egyes kiváló nagy jóltevőket rendelt, a kik egész életök fáradalmainak gyümölcsét kész szívvvel tették le az egyház oltárára. Ennek köszönhetjük, hogy nemzeti létünk emez ezeréves évfordulóját, mint vallásfelekezet is örömmel ünnepelehetjük meg. Tekintélyes alapítványaink vannak, a melyeknek áldott gyümölcsét élvezhetjük. De szükségünk is folyton fokozódnak. Mint a gyermek, ha nő, több gondot ad: ugy egyházunknak is fejlődésével, haladásával nagyobbak a szükségéi. S ha az új ezer év elébe nem csak mint nemzet, de mint egyház is bizalommal és reménynyel kívánunk tekinteni, őseink, hitbuzgó elődeink erényéről, áldozatkészségéről nekünk sem lehet, nem szabad lemondani.

Hogy legközelebbi szükségünk közül csak egy-kettőre mutassunk rá: itt van első sorban tordai iskolánknak rövid időn történendő átvételével előttiünk álló helyreállítása. E tanintézetiünket, a mint tudva van, 18 évvel ezelőtt átadtuk volt az államnak, hogy abban egy polgári iskolát állitson fel és rendezzen be, fenntartván magunknak a jogot gondoskodni arról, hogy kapcsolatosan a megfelelő osztályokban a tanulók gymnasiumi oktatásban részesüljenek. Az 1883. évi középiskolai törvény megszüntette a gymnasiumi tanfolyammal egybekötött polgári iskolákat. De különben is tordai iskolánkra nézve az állammal kötött szerződésünk egy pár év alatt lejár: nem lenne-e tőlünk a legnagyobb mulasztás, hogy ne mondjuk hálátlanság éppen a lelkiismeret szabadságának s ennek alapján szent vallásunknak törvény által lett biztosítása helyén, Tordán, meg nem őrizni, fenn nem tartani, illetőleg helyre nem állítani emez egyházunkkal egy idős iskolát?

Nem említve kolozsvári fő- és sz. kereszturi középtanodáinknak tovább fejlesztését, ki nem érezte és nem érzi közüliünk, hogy tekintettel a nőnevelés fontosságára s ez irányban napról napra fejlődő igényekre, mily nagy hiánya egyházunknak, hogy nincs felsőbb leányiskolája, a melyet hazánkban ma már egy vallásfelekezet sem nélkülözhet és rajtunk kívül nem is nélkülöz.

Hányszor foglalkozunk magánylag szintugy, mint tanácskozásaink közben az egyházközségeken kívül szétszortan élő híveink lelki-gondozásával, hogy ez mi módon volna eszközölhető, hogy ennek hiányában ne veszítsünk el annyi lelket a jövőben is saját híveink közül, mint a mennyit a multban elveszítettünk? De ennek a módját hiába találjuk ki és tudjuk, ha nem alkalmazhatjuk, ha vagyoni erőnk csekélysége miatt nem tudunk körlelkészi állomásokat szervezni.

És így tovább még akárhány szükségre reámutathatnánk. De azt hisszük, hogy ez is elég arra, hogy jelen felhívásunk indokolva legyen; nem csak, de sokan méltán megjegyyezhetik, hogy ennyi szükségét fedezni híveink legnagyobb áldozatkészsége mellett is a célba vett „Ezeréves emlékalap”-pal teljes lehetetlen.

Ezt mi is tudjuk. Erre nem is számítunk. Mi az „Ezeréves emlékalap”-pal csak egy új magot akarunk elültetni egyházunk termő földjébe, mely ha Isten azt csiraképevé teszi és felneveli – a miben nem kételkedünk – nemzeti életünk emez örömevének egyházi életünkben is a hitbuzgóságot illetőleg egy fénysugarául szolgáljon.

Teljes bizalommal fordulunk azért egyházunk összes híveihez, hogy minket e buzgó törekvésünkben támogatni s az „Ezeréves emlékalap”-hoz becses adományaikkal hozzájárulni sziveskedjenek.

A gyűjtéssel senkit sem akarunk terhelni. Ezért gyűjtőleveket nem is bocsátunk ki. A kikhez e felhívásunk eljut, azokra bizzuk, hogy esetleg másokat is megnyerjenek a kitűzött célnak. Gyűjtőlv helyett inkább egy postautalványt mellékelünk, hogy adományaik beküldését ezzel is megkönnyítsük.

Az adományokat egyházi közlönyeinkben nyilvánosan fogjuk nyugtázni s az adományozók neveit egy e végre külön vezetendő „Aranykönyv”-ben fogjuk megörökíteni.

Isten áldása legyen felhívásunkon!

Az unitáriusok Egyházi Képvisező Tanácsának Kolozsvárt, 1896. januárius hó 9-én tartott üléséből.

Boros György
közigazgatási jegyző

Ferencz József
unitárius püspök.”

Meghívó a Magyarországi Unitárius Egyház millecentenáriumi hangversenyére

1996. június 1. 18 óra

Műsor

1. Erkel: Szózat
2. Megnyitó: Bencze Márton püspök
Murvay Sámuel főgondnok
3. Liszt: Ave Maria
4. Liszt: Részlet a Szt. Erzsébet legendából
5. Ferencz József kolozsvári püspök:
(1876–1928) Ima az ezer év ünnepére
6. Bartók: Régi táncdalok
7. Haydn: Vonósnégyes Op.74. No.3.
8. Kodály: Preludium
9. Kodály: 150. genfi zsoltár
Fölszállott a páva
Ének Szent István királyról
Szép könyörgés
Esti Dal
10. Erős Várunk nekünk az Isten

Közreműködők

- Petrován Mária orgonaművész (3,6,8.)
Ugrin Gábor Liszt-díjas, az
Ifjú Zenebarátok Központi Kórusának karnagya (9.)
Horváth Zita, hegedű
Soltész István hegedű
Draskóczy Lídia, mélyhegedű
Takács Krisztina, gordonka
a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hallgatói (7.)
a Pécsi Sebestyén Általános és Zenetagozatos Iskola
Gyermekkórusa, vezényel: Józsefné Ütő Amália (1,4.)
Gyarmathy Antal, Kászoni Zsuzsanna,
Kisgyörgy Sándor, Margitay Becht Beáta,
Nagy Zsuzsanna, Sipos Emőke Villő,
Rázmány Hedviga, Torday Nagy Szabolcs
az UNIK tagjai (5.)
Vadady Attila kántor (10.)

Helye: Budapest, V. ker. Nagy Ignác u. 2–4.

Anyák napjára

Dsida Jenő

Hálaadás

Köszönöm Istenem az édesanyámat!

Amíg ő véd engem, nem ér semmi bánat!
Körülvesz virrasztó áldó szeretettel,
Értem éjjel-nappal dolgozni nem restel.
Áldott teste, lelke csak érettem fárad.
Köszönöm, Istenem az édesanyámat.

Köszönöm a lelkét, melyből reggel, este
imádság száll Hozzád, gyermekéért esdve.

Köszönöm a szívét, mely csak értem dobban
– itt e földön senki sem szerethet jobban! –

Köszönöm a szemét, melyből jóság árad,
Istenem, köszönöm az édesanyámat.

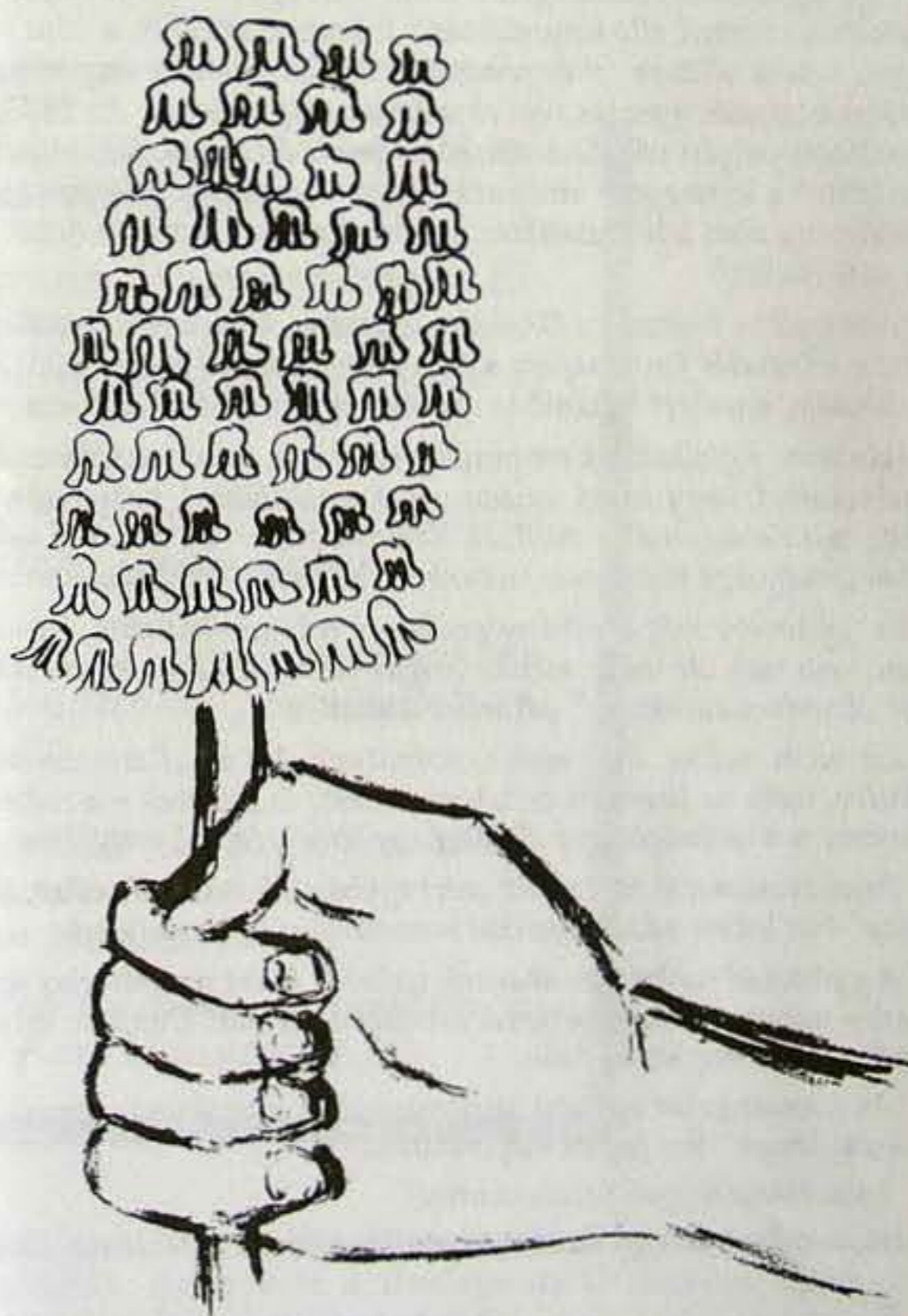
Te tudod, Istenem – milyen sok az árva,
Aki oltalmadat, vigaszodat várja.

Leborulva kérlek: gondod legyen rájuk,
Hiszen szegényeknek nincsen édesanyjuk!
Vigasztald meg őket áldó kegyelmeddel,
Nagy-nagy bánatukat takard el, temesd el!

Áldd meg édesanyám járását-keelését,
Áldd meg könnyhullatását, áldd meg
szenvedését!

Áldd meg imádságát, melyben el nem fárad,
Áldd meg két kezével az édesanyámat!

Halld meg jó Istenem, legbuzgóbb imámat:
Köszönöm, köszönöm az édesanyámat!!!

Orbók Ilonka (9 éves) rajza

Ifjúságnak

Találjátok ki, kire gondoltam!

1. Talált gyermek volt, mégis édesanyja szoptatta. Idegen nevelést kapott, de népéhez hűséges maradt. Gyilkolt, Isten mégis őt választotta ki, népe vezetőjének. Feladatát teljesítette, de ő maga már nem élvezhette munkája gyümölcsét.

2. Moabita lány volt, aki férje halála után is anyósával maradt. Betlehemben ismerte meg második férjét, akivel anyósa segítségével házasodhatott össze.

3. Jó barátja és szövetségese volt Dávidnak, aki még egyszer saját apjával is szembefordulva mentette meg életét. A filiszteusok elleni csatában halt meg apjával együtt, aki kardjába dőlt.

4. Gyerekként hurcolták el Jeruzsálemből a babiloni fogságba három barátjával együtt. Hitéhez végig hű maradt és ezért tüzes kemencébe is vetették, oroszlánok barlangjába zárták, de Isten csodálatosan megmentette.

MEGOLDÁS

4. Dániel	3. Jonathán
2. Ruth	1. Mózes

Szász Adrienne

Amerikai unitáriusok mintazarándoklata Erdélyben II. rész

Székelykeresztúr nagy élmény volt mindnyájunknak. Báró József esperes, Gálfalvi Sándor főgondnok, dr. Molnár István, Sófalvi Jenő és a környék lelkészei köszöntöttek ismét, majd a Gimnázium három unitárius osztályának tanulóival találkoztunk osztálytermükben, ahol könnyeket csalt a szemekbe az egymásnak-, és együtténeklés – mindenki a maga nyelvén, de ugyanazt a dalt énekelte. Két hölgyünk vastapsot kapott: dr. Edgard Crane elektromos orgonával ajándékozta meg a gyermekeket, melyeknek remek hasznát veszik. Caroll Payne pedig egy irdatlan méretű computer rendszert (lézer nyomtatóval) hozott magával az óceán túlsó partjáról, s ajándékozta a gyerekeknek. Megjegyzendő, hogy mindketten a nyolcvanadik esztendőjük felé közelednek. Mindnyájan éreztük, hogy a gyermekek öröme és hálája új értelmet adott életüknek.

Három új épülő templomunkat nagy érdeklődéssel keresték fel a látogatók, s főként Midge Jones asszony, aki annak a nagylelkű Veatch alapítványnak volt mostanáig elnöke, amely templomépítésre két ötvenezer és egy hatvanezer dolláros adománnyal segített. A baróti templom éppen elkészült akkorra, aznap bútorozták be. Látni kellett a csoport megilletődöttségét és Midge Jones büszkeségét.

Okládon megtekintettük az amerikai testvér Oakland, California által megvásárolt istállóépületet, s az épp itt tartózkodó két lelkész, Rob Eller-Isaac és David Keyes előadták a nagy tervet: malmot, sütődét és majdan egy tejfeldolgozó üzemet akarnak felszerelni ide. Akkorra már minden lelkészben megfogalmazódott valami terv, amit saját testvéregyházközségében támogatni szeretne.

A legközvetlenebb ilyen közös terv egy zarándokszolgálat létrehozása Erdélyben, s ennek legelső szükséglete: egy mikrobusz.

Aztán jött a várva-várt második hétvége, amikor a tizennégyből tizenketten más-más egyházközségbe széledtek szét, hogy mindenikük saját testvérgyülekezetével ismerkedjék és végezzen szószéki szolgálatot. Gellérd Judit valamennyiük beszédét magyarra fordította, így könnyítve meg a helyi lelkésznek tolmácsolási gondját – no meg

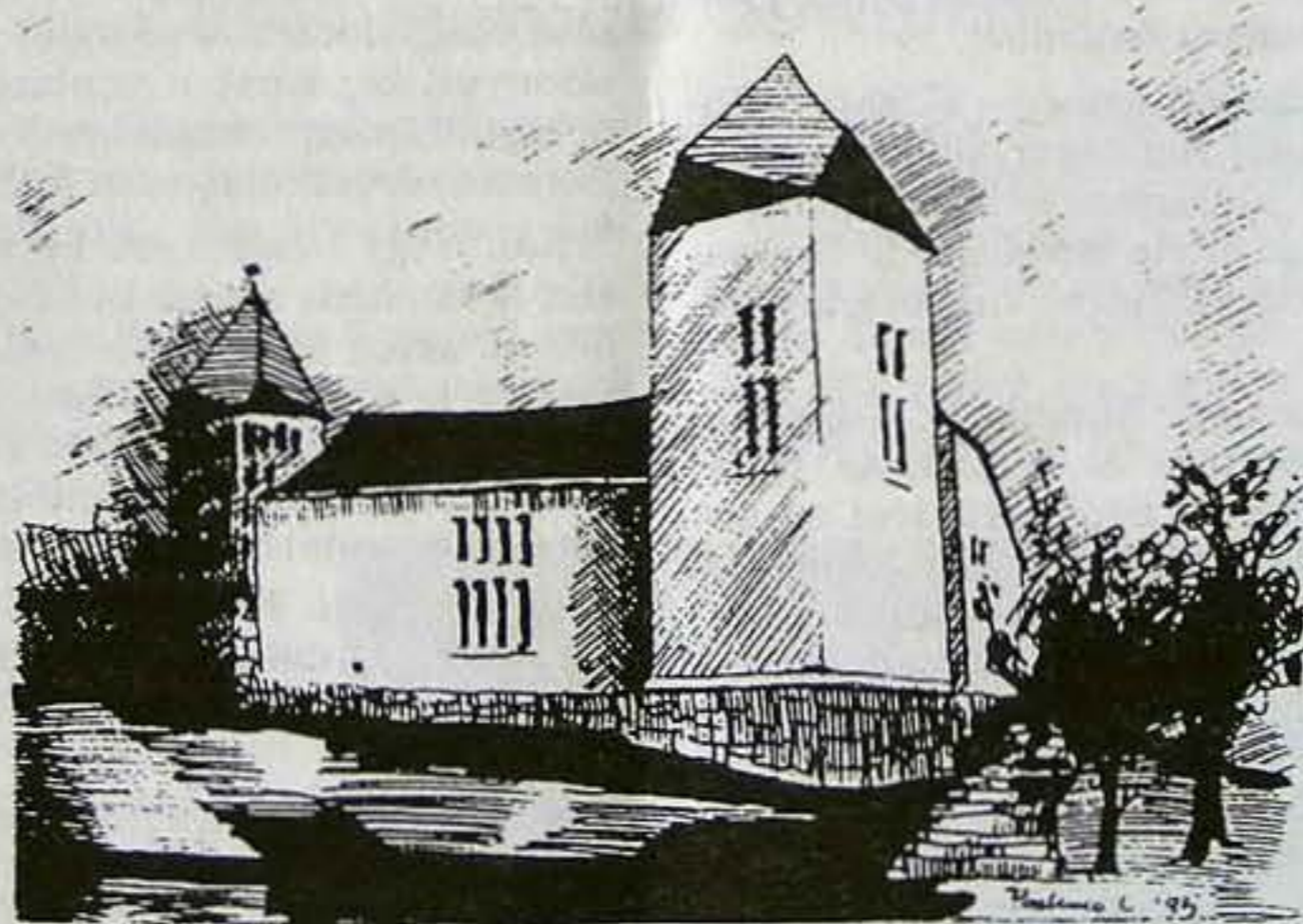
a sok szép beszédet publikálásra alkalmassá tette. A tolmácsolás egyéb gondjait, ahol szükség volt rá, teológusaink oldották meg. A három nap, amit mindenki „új családjával” töltött, olyan rendkívüli feltöltődést jelentett, hogy amikor Homoródszentmártonba visszatértek, mindenki sugárzott, az arcok kipirultak és a kezek, karok egymásba fonódtak. A szeretet valósággal átizzott mindenkin.

A legtöbb egyházközségben ekkor tartották a konfirmációt. Nem nehéz hát elképzelni, mekkora élmény volt az úr-

vacsora amerikai testvéreinknek. Azok, akik traktort vettek testvéreiknek, körbeparádézhatták vele a falut. Mindenki tele volt tervvel, elképzeléssel – közös álmokkal arról, hogyan segítsen jobban az erdélyi unitáriusokon, hogyan viszonozza a nagy lelki ajándékot, amit ez a testvériség jelent.

(Vége)

Farkas Dénes
(Kolozsvári Unitárius Közlönyből)

A baróti új templom
Épült 1990–1995 között

UNITÁRIUS ELŐDEINKRŐL...

Káli Nagy Lázár (1772–1837)

Káli Nagy Lázár a XVIII. század utolsó harmadának szülötte. Férfikora, közéleti és egyházi tevékenysége a következő, a XIX. századra, a felvilágosodás korára esik. A kor irodalmában nagy kortársa a testőrségben szolgáló Bessenyei György, a nyelvújításban buzgólkodó Kazinczy Ferenc, az antik minták inspiráltja Berzsenyi Dániel, a nemesi tudattól fűtött Kisfaludy Sándor, a hagyománytisztelő Csokonai Vitéz Mihály, a színdarabíró Kisfaludy Károly és Katona József, a „túlvilági jelenés”-nek mondott Kölcsey Ferenc, a „pesti triasz” tagjaként ismert Horváth István és a mítoszokban gyökerező Vörösmarty Mihály.

Nagy politikai kortársa Széchenyi István és Kossuth Lajos.

Jelentős unitárius kortársai: Körömczi János püspök, a színdarabíró Kozma Gergely, a természettudós Molnos Dávid és az utazó Bölöni Farkas Sándor.

Az egyházban végbemenő ismert események: 1785-ben a presbiteri intézmény életbe léptetése, 1789-ben Lázár István püspök egyházvizsgálatának kezdete, 1791-ben Suki László végrendelete, 1796-ban a kolozsvári templom, 1804-ben a székelykeresztúri iskola felépítése és 1821-ben az angol unitáriusokkal való kapcsolatfelvétel.

A fenti események alakították Nagy Lázár életét.

A Káli Nagy család a maroszeleki Kál községből származott, majd Kolozsvárra telepedett le. Itt született Lázár – aki föltételezhetően – a város Unitárius Kollégiumában folytatta tanulmányait.

Felesége Pápai Erzsébet (+ 1817,) a Torda megyei Járásban született, birtokos, nemesi családból.

Káli Nagy Lázár, mint közéleti ember – 1790-ben Kolozs megye alispánja, 1811-től Kolozsvár főbírája. 1807-ben a kolozsvári Unitárius Kollégium felügyelő gondnoka lett. Nagy szerepe volt az előtte nevelősködő Brassai Sámuelnek a Kollégium tanári állásába való meghívásában.

Személyéhez két nagy esemény fűződik: az első állandó kolozsvári színház felépítése és a színház történetének megírása. Míg életének bemutatásával az irodalomban csak Gál Kelemen foglalkozik („Káli Nagy Lázár”. Keresztény Magvető. 1913. 1. füzet), addig említett kettős tevékenységét illetően már nagyobb számú irodalommal találkozunk. Ezek közül jelentősebbek Bayer József: „A nemzeti játékszín története” 1887, Hegyesy Vilmos: „Emlékkönyv az erdélyi magyar színészet 100 éves jubileuma alkalmából” 1892, Kristóf György: „Két erdélyi emlékirat. I. Az erdélyi magyar színészet hőskora 1792 – 1821, „Budapesti Szemle 1939, M. Császár Edit: „Az erdélyi nemzeti játékszínnek Magyar Játzó Társaságának...” Századok. 1940, Lakatos István: „A kolozsvári magyar zenés színpad 1792–1963” 1977, Balás Gábor: „A székely művelődés évszázadai” 1987 és Jancsó Elemér: „Kolozsvári magyar színjátszás 1821–1918” 1987.

Gál Kelemen a Keresztény Magvetőben említi, hogy a XVIII. század végén ébredő nemzeti szellem célul tűzte ki az anyanyelv fejlesztését, ápolását és vele a színjátszás kérdését. Az 1790. évi országgyűlés Aranka Györggyel és Kazinczyval kapcsolatban álló erdélyi táblai ülnökök indítványára kimondta egy „Nyelvművelő Társaság” időszerűségét és ennek függvényeként a magyar színészet létrehozását.

Az erdélyi magyar színtársulat működésének első éve az 1792-ik esztendő. Gál Kelemen főlemlíti, hogy a tár-

sulat a „köztársaság” nevet veszi fel. Mivel nincs német nyelvű versenytársuk, oszthatatlanul élvezik a főurak hazafias megnyilatkozásaként jelentkező anyagi támogatását.

A főúri pártfogók egyike Káli Nagy Lázár.

Szintén Gál Kelemen nyomán tudjuk, hogy az állandó színház felépítése végett alakuló színházi bizottság a színház felépítését kimondó országgyűlési határozat után 9 évre Kolozsvárra, az akkori Kültorda utcában vásárolt telket. De távol lévén a városközponttól – eladták. Két év múlva (1803) vásárolták meg a színház építésére a Belfarkas utcai telket.

A színház építését illetően az egyik jelentős dátum az 1806-ik év. Ekkor az építőanyag árának emelkedése miatt a bizottság – 10 évre előre – értékesítette a páholyokat és a bérletek árából befolyó összegből folytatta az építkezést. 1811-ben az országgyűlés színházépítető bizottsága Káli Nagy Lázárt – Kolozsvár akkori főbíróját – választotta és bízta meg az építkezés további vezetésével.

A színház két év múlva, 1813-ban készült el, de még hiányzott belső díszítése és berendezési tárgyai. Ezeket a bizottság városi kölcsönrel vásárolta meg. A homlokzatán „Az erdélyi nemzeti magyar játékszín 1813” fölírást viselő épület 1821-ben Körner: „Zrínyi” című drámájával nyitotta meg kapuit.

Az erdélyi nemzeti magyar játékszín első igazgatója Káli Nagy Lázár.

Gál Kelemen tudott az is, hogy mivel a színház vezetését vállaló „országos választmány” nem tudott hivatása magaslatára emelkedni – és Kolozsvár városa sem bizonyult képesnek a színház fenntartására, azt a megnyitás után egy esztendővel – árverés útján – évi 2.000 forintos bérért átengedte Káli Nagy Lázárnak.

Káli Nagy Lázár a színházat megmentő törekvéseinek első lépéseként zenésztársulatot szervezett. Karmesternek az akkor Debrecenben állomásozó József ezred karmesterét, a később Bethlen Ferenc szolgálatába álló, majd Itáliába költöző Ruzitska Józsefet hívta meg, – aki sok új magyar dalon túl, magyar tárgyú operák szerzésével is közrejátszott a színházi élet fellendítésében.

Az első bérlő, Káli Nagy Lázár a zenésztársulat életre hívásával, új darabok előadásával, a társulati fegyelem megerősítésével ébresztette föl a színház iránti érdeklődést.

A színháznak e virágzó korában egy Hollaky Antal nevű kolozsvári lakos néhány társával Káli Nagy Lázárnál kedvezőbb ajánlatot tett a színház bérbevitelére. De a hozzá nem értés és a kapzsiság következtében a színházat csődbe juttatták. Mivel az anyagilag tönkrement színház bérbevitelére új jelentkező nem akadt, Káli Nagy Lázár ismét magára vállalta a vezetés terhét. Daljátékok műsorra tűzésével és „a nemzet csalogánya”, Dérnyé Széppataki Róza szerződtetésével (1823) visszahódította a színelőadások iránt érdeklődő közönséget. 1824-ben, másodszori bérlési idejének leteltével aztán egy főúri részvénytársaság vette kezébe a színház igazgatását.

A teátrum történetét Káli Nagy Lázár ezen a címen írta meg: „Az erdélyi nemzeti játékszínnek, magyar játékszínnek eredete, fennállásának, viszontagságainak mai időkig leírása”.

Gál Kelemen a munkát „színháztörténeti emlékirat”-nak nevezi. Jancsó Elemér nyomán megállapítja, hogy a

feljegyzések pontos és hiteles voltak miatt is méltán tarthatnak számot az érdeklődésre.

A könyvet 1939-ben Jancsó Elemér adta ki Kolozsvárott. Szerinte Nagy visszaemlékezései „tele vannak annak az embernek alkotó büszke öntudatával és a kortárs biztos látásával, aki mint a nemzeti szellemű polgárság lelkes harcosa, a színházban látta a nemzeti ébredés jelképét”.

Kristóf György „Két erdélyi emlékirat” című ismertetésében a könyv értéke felől írja, hogy „a visszaemlékező nemcsak egyszerűen szemlélő, hanem cselekvő részese is úgy a színház építtetésének, mint a színészet fenntartásának”. Bár a könyv szerzője a visszaemlékezéseket utólag veti papírra, „azok mégis személyes ízüek és élményszerűek. Nagy az utókornak ír, de megmarad a valóság talaján.” Az események megörökítésében „nem túloz és nem törekszik azok kiszínezésére.”

Kristóf György ugyanitt a könyvet a színház leltárának is mondja és a könyv másik értékeként a nemzeti ügy pártolójának dícséretét és az érzéketlenek ostorozását jelöli meg. Amint mondja, a visszaemlékezések a színházzal kapcsolatos ismereteket „nem gyarapítják új adatokkal, de a 32 stílusos illusztrációt tartalmazó munka a már ismert adatokat megeleveníti és életet lehel beléjük.”

Amikor 1942. november 15-én Kolozsvárott az állandó magyar színház megszületésének 150-ik évfordulóját ünnepelték, a Hitel című folyóirat így emlékezett meg Káli Nagy Lázár munkásságáról: „Műveltségi életünk egyik leggazdagabb eredménye és színművészetünk úttörőinek nemes alakja előtt hajt fejet ezen az ünnepen

Erdély magyar társadalma. Káli Nagy Lázár emlékezései élénk fényt vetnek a lelkes időkre, amikor a küzdelmes sorsot vállaló színészek és a kezdeményezésük jelentőségét érző társadalom az áldozathozatalban egymásra találva olyan színpadot teremtettek, amelyen azóta a magyar szó soha el nem hallgatott...”

M. Császár Edit a Századok című folyóiratban (1940. 456. old.) kimondta, hogy Káli Nagy Lázár jelentős anyagi áldozatot hozott azért, hogy „a nemzeti publicum institutum” mielőbb megnyissa kapuit. A munkát Nagy Kenderessy Mihály kormányzósági tanácsosnak ajánlotta, mondván, hogy azt „a jövő századokban élni fogó Erdély és Magyarország lakosai számára írja.” Tudatában volt annak, hogy színésztörténeti munkát írt. Az írásra Sándor Istvántól kapott ösztönzést, aki „Sokféle” című munkájában azt panaszolta, hogy a régiiek restségük miatt elmulasztották a hazai irodalom feljegyzését, s így a színészet múltjáról jóformán semmit sem lehet tudni. Császár Edit helyesen állapítja meg, hogy Káli Nagy Lázár benne élt kora kulturális áramlatában és nem csak azért illeti köszönet, mert tényleges közreműködésével segített létrehozni a kolozsvári állandó színházat, hanem azért is, mert megörökítette küzdelmeit. Amint Bálint I. János „Kincses Kolozsvár” című könyvében írja (1987): „Nagy Lázár a nemzeti szellemű polgárság lelkes harcosa, aki a régi és az új világ küszöbén állva a magyar nemesség és polgárság eme közös alkotásában – a színházban – a nemzeti ébredés jelképét látja.”

Káli Nagy Lázár, akit Gál Kelemen „kora legműveltebb, legszabadabb gondolkodású férfiúi egyikének nevez” Kolozsvárott 1837. július 26-án fejezte be életét.

Kelemen Miklós

GLASGOW

1996. március 29–április 1.

Az Angol Unitárius és Szabad Keresztény Egyház a fent megjelölt időszakban tartotta a hatvannyolcadik éves közgyűlését, melyen jelen beszámoló írója képviselte a Magyarországi Unitárius Egyházat.

A gyűlés színhelye a glasgowi Srathclyde Egyetem campusa volt, és az angol, skót, walesi és ír egyházközségek képviselőin túl meghívottként részt vettek a magyar, erdélyi, amerikai, német, dán és cseh testvéregyházak képviselői is.

A rendkívül jól előkészített és a szoros program ellenére is gördülékeny, szinte percnyi pontossággal betartott központi tanácskozásokon túlmenően számtalan alszekcióban kerültek megvitatásra az egyház életét érintő kérdések. Három különösen kiemelkedő témakör igényelt fokozott figyelmet: a nyugdíjkérdés megreformálása, a Manchester College illetve az Oxford Manchester College helyzete, valamint a környezetvédelemmel kapcsolatos kérdéscsoport. Természetesen az elmúlt évi zárszámadás, az 1996. évi költségvetés és még sok más napi életüket befolyásoló probléma került megvitatásra célratorően, a feleslegesen időtrabáló és a témát elkerülő felszólalások mellőzésével.

A gyűlés mélységes fájdalommal emlékezett meg a közelmúltban a Glasgowhoz igen közeli Dunblane-i merénylet gyermekáldozatairól és javaslatot terjesztett elő a kormány részére a fegyvervise-

lési engedély kiadását megelőző kötelező pszichiátriai vizsgálat bevezetése érdekében.

Virágvasárnap alkalmából úrvacsoraosztáson vettek részt a jelenlevők és este a Glasgow-i Egyetem katedrálisában ünnepi Istentiszteleten adtak hálát a múltért és merített erőt a jövő munkájához a küldöttek mintegy 300 főt számláló gyülekezete.

Mikó István

Mikó István és dr. Erdő János
főgondnokhelyettes püspök

Az erdélyi unitárius leánynevelés története

IV. rész

Személyes emlékeim

1940-ben vagy 41-ben először ment Kolozsváron a „Halálos tavasz” című film. Nagy szenzáció volt. Korombeliek bizonyára tudják. Mi fiatalok is persze meg szeretnénk volna nézni, de nem volt szabad. Két leány az intézetünkből, Vernes Ilonka és Szabó Kata gondolt egy nagyot és merészet. Valamilyen ürüggyel kikérkedtek, jegyet vettek, és aztán a híradó után a sötét nézőtérre beosontak, a helyüket megtalálták. Közben nevetgéltek, élvezték a filmet. A film közepén jött a szünet, s amikor hátrapillantottak, kit láttak maguk mögött? Ilonka néni és Margit néni. Elképzelhető, hogy milyen hideg zuhany volt ez nekik. Nem is érdekelte többet őket Karády és Jávör, elpárologtak, azaz lekonyult orral hazajöttek. Félítettük őket a kicsapástól. Vacsora után hívatta mindkettőjüket az igazgatónő, de megúszták egy jó szidással és fejmosással. S miután elmúlt a vész, nagyon sokáig derültünk az eseten.

A Nőszövetség gyakran rendezett teadélutánokat, ahol táncoltunk is. Persze kísérettel. Az Unitárius Kollégium zenekara muzsikált. Ilyenkor „civilbe” öltöztünk. Máskor a Kollégium rendezett diákbált. Egy alkalommal becsaptak engem a nagylányok. Megtudták, hogy táncdélután lesz az uniterelnél. (Uniterelnék neveztük az Unitárius Kollégium diákjait.) Ott akartak lenni. Egy küldöttség indult Margit nénihez kérezni. Engem is bevásztottak a kérezkodók közé, ma sem tudom, miért, mivel én kicsi voltam. Izgultam, de nem mertem ellentmondani. Elindultunk, s mikor az ajtóhoz értünk, azt mondták, hogy én menjek elől. Be is nyitottam, ők pedig künn maradtak. Mikor egyedül ott álltam nevelőim előtt, kivörösödtem, az izgalomtól elakadt a hangom, alig tudtam kinyögni, hogy mit akarok. Margit néniék tapasztalt pedagógusok voltak, tudták, hogy ez nem az én ötletem volt. Összenéztek, és megkérdezték, hogy ki küldött. Nem feleltem, nem árulkodhattam.

– Na – mondta Margit néni – nem bánom, menjetek, ugráljatok egy kicsit.

Valahogy kibotorkáltam, de szemrehányást nem tettem senkinek. A le-

ányok öleltek, csókoltak, hogy elkéreztettem őket. Mondanom sem kell, hogy nekem nem volt táncolhatnókom. Napokig zaklatott voltam. Ma már kedves emlékké szelődött az akkori felháborodásom.

Sokszor vittek a Kollégium dísztermébe felolvasó ülésekre, műsoros összejövetelekre. Neves emberek tartottak magas szintű előadásokat, amit mi nem mindig értettünk. Mégis tanultunk belőle. Gyakorolhattuk az önfegyelmet. Utána zeneszámok, szavatok hangzottak el művészek előadásában. Gyakran szerepeltek az „otthonisták” és az uniterelnék. Sokan tudtak közülünk hegedülni, zongorázni, énekelni. Fekete Kamillára és Koszta Rab Lászlóra emlékszem, akik gyakran szerepeltek szép zeneszámokkal.

Intézetünknek volt bejáró zongoratanárnője, Gál Ilus néni, s akinek volt pénze és tehetsége, órákat vett tőle. Felejthetetlenek a templomi hangversenyek. Ott szoktunk hozzá, és szeretnénk meg a komoly zenét. Vezetőink mindent megtettek azért, hogy művelt, jómodorú leányokká váljunk. Igazi otthonunk volt az Unitárius Leányotthon. Ha nem fogadott volna be, sokan nem tanulhattunk volna. Hányan tudták volna megfizetni a magánlakást és a kosztot?

Minket a háború alatt is védett az intézet. A harctereken elhullott a sok fiatal, dörögtek az ágyuk, de mi azt nem éreztük, még a hírek sem férköztek hozzánk. Nevelőink kiegyensúlyozott egyéniségükkel biztosították a nyugalmat és a rendet. Igazi család voltunk. Úgy éltünk, mint testvérek. Civakodás, árulkodás nem volt. Nem tettek különbséget szegény és gazdag, vagy unitárius és más vallású között. Szép évek voltak.

Emlékezetesek a Mikulás ünnepek. Kedves, nevetető műsorszámokat adtunk elő. Ez hagyományá vált. Megjelent a Mikulás is (közülünk valaki beöltözött), ajándékokat hozott mindenkinek, és a Krónikából egy verset. A versben megdicséرت, de meg is fricskázta az orrunkat.

Itt idézek két Mikulás-verset. Köb-le Istvánné Gálfi Sáriról szól az első.

Ügyes kislány Gálfi Sári,
Szeret iskolába járni.

A hús részét másnak adja,

Mert porcogó is van rajta.
Ugrál-bugrál nagyon sokat
S a csövekben szellemet kap.

Az én versem I. gimnazista koromból:

Szól a csengő, Lenke ugrik
Jaj Istenem, biztos Pistink.
De Pisti helyett más volt
Kit Lenke nem is gondolt.
Egyik héten jön a papa
Másikon meg édesanya
Beszámolnak mi van otthon,
Lenke mégis olyan szótlan.

Ne feledkeztek meg az András-ke-rekekről sem. András napján köröket rajzoltunk, amit a sugarak mentén bevágtunk. Egy-egy cikkre neveket írtunk, egyre az Ismeretlen került. Felvittük a hálóba és villanyoltás után a sötétben egy cikket behajtottunk. Vártuk a reggelt, mert akinek a neve kijött, az lesz a férjünk. Izgalmas játék volt. Reggel ugrált örömben, aki éppen az ideálja nevét tűrte be.

Az 1944–45-ös tanévben a Leányotthon vezető nélkül maradt, mivel Kovács Margit és Sigmond Ilona a háború borzalmaitól félve elmene-kült, gazdátlanul hagyva az intézetet. Ezért az Egyházi Képviselő Tanács helyükbe Barabás Béláné okleveles tanítónőt nevezte ki, s állását abban az esetben is biztosította, ha visszatérnének az előző nevelők. Bikfalviné dr. Kis Éva vállalta a növendékek orvosi felügyeletét. Ugyancsak akkor határozták el, hogy az eltávozott dr. Gál Kelemen előljárásági elnök helyébe Hadházi Sándort nevezik ki. Tagoknak pedig dr. Kovács Lajos, Erdő János és Darkó Klára tanárokat. Ekkor veszi fel az intézet a Péterffyné Péchy Kata nevet. Ez az unitárius asszony minden vagyonát a Leányotthonra hagyta. 1945 áprilisában Kovács Margit és Sigmond Ilona hazatért, de állását nem kapta vissza. A levéltárban olvastam az igazoló írásait, amiket az Egyházi Képviselő Tanácshoz intéztek. Azonban az egyház vezetősége nem másította meg a határozatát. S hogy ne maradjanak kenyér nélkül, Margit néni a Leányotthonban kapott felügyelőnői állást, Ilonka néni pedig kinevezték Jobbágyfalvára tanítónőnek.

(Folytatjuk)

Törökné Borbély Lenke

„... én protestáns vagyok. Mint ilyen, szabadelvű, és jóindulatú minden más vallás iránt.”

(Jókai Mór)

Új VILÁGLÁTÁS

Töredékek

Bartók Béla beregi gyűjtőútjáról

Apám feljegyzései és levelezései közt kutatva érdekes adatokra bukkantam. Boldizsár Dénes zenekutató nyomán ráakadtam egy-két Bereg megyei Bartók-gyűjtésre.

1912-ben Rafajnaújfaluban, a zenekutató szülőfalujában Bartók Béla a következő öt dalt gyűjtötte:

(Lampert Vera Bartók népdalfeldolgozásainak forrásjegyzéke című könyvében közli 1980-ban.)

- Zörög a kocsi, pattogat Jancsi
- Lányok fonják a lenszösz
- Minden ember szerencsésen
- Sárga kukoricaszár, kapálatlan, kapálatlan maradtál
- Így kell járni, úgy kell járni.

Boldizsár Dénes jól emlékszik rá, hogy az ötödik dalt édesanyja sokszor dalolta újpesti lakásukon.

Az ő lánykorában, a szintén Bereg megyei Jándon nyaranta vándor táncanítók járták a falvakat. Szülőfalujában egy ilyen tánc és illemtanár egy helybeli cigányhegedűst vett maga mellé és oktatta – illő honorárium ellenében – a jelentkezőket. Valamelyik tánchoz az előbb említett Így kell járni, úgy kell járni kezdetű dalt húzta a nyirettyűs. A tanfolyam elvégzéséről a tanár díszes oklevelet állított ki. Ilyen bizonyítvány még látható Jándon, bekeretezve a szoba falán kiakasztva.

Ugyancsak 1912-ben gyűjtött Bartók Béla Fornoson, Dercenben, majd a környező megyékben. Barkaszón eredménytelenül járt. Elég közismert a derceni gyűjtésből A munkácsi vásártéren kezdetű népdal. (Balla Péter 1938-ban kiadott Kis magyar daloskönyvében közli.)

Élnek még olyan személyek Kárpátalján, akik szüleiktől közvetlen élménnyel rendelkeznek Bartók Béla gyűjtéséről. Rafajnaújfaluban Demeter Ferenc, Visken Sari József református egyházközségi tisztviselő.

Bartók gyűjtését követően 1930-ban négy magyar diák végzett népismereti és társadalomtudományi gyűjtőmunkát az elszakított Bereg-megye kárpátaljai falvaiban.

Gyűjtésükről 1988-ban jelent meg Tíz nap Szegényországban címmel, 71 oldalon Balogh Edgár könyve a Magvető kiadónál.

Szerencsés lenne egy összegző munkát írni Bartók Béla beregi gyűjtőútjáról és emlékéiről.

Felhős Koppány

A költészet napja

tiszteletére a IX. Beregi Ünnepi Hét keretében április 19-én a gergelyiugornyai Petőfi Sándor Általános Művelődési Központban (Bereg-megye) mutatkozott be a szabadelvű protestáns kör költőcsoportja.

Néző László Balázs Ferenc-díjas szavalóművésznök a Partium folyóiratunk verseiből adott elő:

Ószabó István: Siralmas ének

G. Nagy Ilian: A mágus imája

Magyar József: A por

Ószabó István

Siralmas ének

Sz. Kima Lászlónak

Uram, kérlek, jöjj előmbe,
Eléd borulok a földre.
Hátra ne vettessem: szeress.
Zúdul rám csapás, rengeteg.

Már gyermekségemtől fogva,
Jártam bútól meghajolva.
Vesztteg álltam félelmemben.
Amit adtál: ürmöt, ennem.

Jó borod nekem nem adtad,
Velem seprejét itattad.
Felőle tanúm se legyen:
Hű társat se, én Istenem.

Immár napjaimnak felén,
Ágynak esem, csak fekszem én.
Tartod szemeimet ébren.
Porból sipog a beszédem.

Fogyom. Jaj, minden csontom
Megszámlálhatnám: haldoklom.
Ne oltsd el még életemet.
Álltasd fáját: gyümölcsezett.

Nyögésemet szavaimtól,
Válaszd el a jót a rossztól.
Uram, kérlek, csemetédet,
könyeiddel öntözd meg meg.

Egyházközségeink életéből

Füzesgyarmat

Nehéz, megpróbáló tél után csak elhozta a Mindenható a tavaszt és annak legkedvesebb ünnepét, húsvét áldott napjait. Mi is jelentkezőnk újra, észrevehetően ez évtől csak nagy ünnepeink környékén, mert a lap előállítás költségei nagyon megnöttek és más nehézségeink is adódtak. Ami közösségünk életét jellemezte az elmúlt időszakban, az az általános, mindennapi életre is jellemző volt: nehéz küzdelem a mindennapok gondjaival-bajaival, a vallásos élet megéléséért, megéltetéséért.

Az eltelt időszakban megtartottunk minden istentiszteletünket. Híveink a szokottnál talán kissé jobban meglankadtak a templombajlásban, de ez részben a rettenetes hidegnek is betudható, bár igyekeztünk befűteni a templomot. A február végi teadélutánok is a nagy hideg miatt halasztódtak el a későbbi időre. A farsang után lelkiismeretesen készülődünk a húsvéti ünnepekre.

Virágvasárnapon és nagypénteken délelőtt megtartottuk az emlékező istentiszteleteinket. Nagypénteken este 7 órakor előadtuk az egyházközség nagyon megfoglyozott híveivel a gyönyörű Passiót, ami csodálatos élmény-belépő húsvétra.

Húsvét első napján úrvacsorázó ünnepi istentiszteletünk volt, amelyen nagyon sokan vettünk részt, és amelyre az úrvacsorai jegyeket *Sárvári Sándor* és neje adományozta, amiért hálás köszönetünket nyilvánítjuk. Az istentisztelet alkalmával megkereszteltük *Nemes Zsolt* biharnagybajomi hívünk harmadik gyermekét, *Gyáni Endréné* presbiterünk ötödik unokáját. Isten áldása volt ünnepünkön és legyen a gyermekek és családjuk életén is. Ünnepeink második napján is volt istentisztelet, amely után népi szokásainkhoz híven megöntöztük nőtestvéreinket híveink és barátaink körében, kívánva mindenkinek és mindeneknek tavaszi megújulást.

Egyházközségünk ismét gyarapodott: Vésztőről *dr. Moldován Antal* és családja bejelentkeztek egyházunkba.

(Részletek a füzesgyarmati „Unitárius kereszténység” című kiadványból)

Högyes Endre utca

1996. március 23-án a Högyes Endre utcai templomban kezdődött a gyülekezeti nap *Fodor Viktor* evangélikus kórház-lelkész áhítatával.

Ezután következett *Kriza Dánielné Nagy Ilona* előadása, immár második kiadást megért könyvéről (Parasztbiblia, Magyar népi biblikus történetek, Budapest, 1995. Lammel Annamária és Nagy Ilona). A neves néprajzkutató érdekes előadása után – melyet kutatásairól tartott – a gyülekezeti teremben tekinthettük meg *Biharvári Zsófia Andrea* képzőművészeti kiállítását. Közben a tárlatban gyönyörködtünk, klasszikus gitárzene szólt.

A sikeres műsorok után – több kiállított tárgy gazdára talált – fehér asztal mellett jó hangulatban folytathattuk a beszélgetést. A vacsora elkészítéséért, illetve a szeretetvendégség megrendezéséért illesse köszönet asszonyainkat és mindazokat, akik részt vettek a munkában.

A beregi unitárius szórvány életéből

Húsvét vasárnap délutánján szép számmal gyűltek össze a vásárosnaményi gyülekezeti teremben. Az ünnepi istentisztelet előtt két cigány fiatal hitvallást tett a gyülekezet előtt unitárius hitéről.

Az úrvacsoravétel után a szeretetvendégség keretében elhatározták, hogy a kocsordi unitárius cigányfiatalokkal felveszik a testvéri kapcsolatot, és létrehozzák a *Dandos Gyula Unitárius Ifjúsági Egyletet* a térség cigány fiataljai számára.

Dandos Gyula 1956-os torockói származású unitárius cigány fiatalember, aki a nyíregyházi forradalmi diáktanács mártírhalált halt elnöke volt.

Ma márvány emléktábla őrzi emlékét a nyíregyházi Kossuth Lajos Gimnázium kollégiumának falán.

A beregi unitárius cigányfiatalok ápolni kívánják emlékét és tiszteletére veszi fel az alakuló ifjúsági egylet is a nevét.

Kanadai vendég

Május végén, június elején neves vendég látogatja meg, *Gretchen Thomas* személyében a vidéki és a budapesti egyházközségeinket. Nem véletlenül kerül sor erre a találkozóra éppen 1996 nyarán. Ez a látogatás része a már egyházunkban is megkezdődött milicentenáriumi ünnepek programjának. *Gretchen Thomas* lelkész előző állomáshelye a San Jose-i unitárius-universalista egyházközség volt. Jelenleg Torontóban él és ő a vezetője a kanadai testvéregyházközségek programjának. Magyarországi látogatásának állomásai:

– Jelen lesz Kocsordon május 25-én, amikor néhai Kereki, Gábor lelkész emlékére az ottani templomban emléktáblát helyez el özvegye Joan Kereki angol barátaival és volt híveivel. Ez egyúttal jó alkalom lesz, hogy találkozzon a gyülekezettel és ott is tapasztalatot szerezzen arról a kapcsolatról, ami már létrejött Ontario és Kocsord egyházközségei között.

– Még ugyanaznap délután visszajön Budapestre és jelen lesz a Högyes Endre utcában az Ars Renata együttes hangversenyén, melyet a másnap konfirmáló ifjak és szüleik együttlétére és lelki felkészítésére rendez *Kászoni József* lelkész.

– Vidéki egyházközségeink közül *Gretchen Thomas* lelkész látogat Győrbe, Pécsre és Hódmezővásárhelyre.

Egyéves évforduló

Nagy esemény volt a Budapesti Egyházközség életében 1995. április 30., amikor *Bencze Márton* püspök felszentelte a Nagy Ignác utcai templomban a második világháborúban tönkrement orgona helyén az újat.

Ennek az ünnepi eseménynek akart örök emléket állítani *dr. Kis Zoltán* templomfelügyelő gondnok és a presbitérium, amikor felkérték *Bencze András* iparművészt, hogy készítsen egy réztáblát, az új orgona talapzatára.

1996. ápr. 28-án, ünnepi istentisztelet keretén belül került sor az új orgona díszablájának leleplezésére. A szolgálatot *Bencze Márton* püspök végezte, akinek a neves művész az unokaöccse. Az ünnepségen jelen volt *Bencze András* iparművész, aki a nyolevanezer forint értékű művészi munkát, térítés nélkül, adományozta, egyháza iránti szeretetből a Budapesti Egyházközségnek. Hálással köszönjük nemes lelkű adományát.

A tábla szövege:

A BUDAPESTI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG NAGY IGNÁC UTCAI TEMPLOMÁNAK ÚJ ORGONÁJA

Az orgona tervezője és építője:
ALBERT PÉTER villamosmérnök, Miskolc
Építette az Egyházközség,
az 1945-ben tönkrement, eredeti orgona
fa-díszbetéjének felhasználásával, 1994–1995-ben.

Felszentelve: 1995. április 30.
BENCZE MÁRTON püspök
ORBÓKNÉ SZENT-IVÁNYI ILONA lelkész
VADADY ATTILA kántor
DR. KIS ZOLTÁN templomfelújító bizottság elnöke

Egyházi Képviselő Tanács

1996. április 13.

Az 1996. év első EKT ülésének kiemelt tárgya a múlt évi zárszámadás és az 1996. évi költségvetés megtárgyalása volt.

A püspök és főgondnok beszámolóját az egybegyűltek jóváhagyólag tudomásul vették, majd megemlékeztek a közelmúltban elhunyt dr. Jakab Jenőről, kiemelve emberi értékeit és az egyházért kifejtett áldásos tevékenységét.

Ezt követően került megtárgyalásra az 1995. évi zárszámadás, melynek elfogadásakor tudomásul kellett venni, hogy az előirányzat tal szemben jelentős túlköltés jelentkezett.

Ennek eredményeként 1996-ra deficités költségvetést terjesztett elő az Elnökség, külön megjelölve azon tételeket, amelyeknek kiigénylésére csak az esetben kerülhet sor, amennyiben az előirányzott bevételeken túlmenően további rendkívüli bevételi többletek érkeznek. A költségvetést a jelenlevők végezetül jóváhagyólag elfogadták, tudomásul véve, hogy az Egyház pénzgazdálkodásánál fokozott takarékossgal kell eljárni, hasonlóan az ország gazdasági életében jelentkező irányelvekhez.

A pénzügyi kérdések lezárása után az EKT hosszasan tárgyalta a kibontakozó ifjúsági mozgalom kérdését és figyelembe véve az elmúlt időszak tapasztalatait, úgy döntött, hogy egy, a Működési Szabályzatban meghatározott kereteken belül tevékenykedő szervezetnek minden támogatást meg kíván adni.

Végezetül egységes állásfoglalásban határoztak a jelenlevők azon az unitárius múlttal kapcsolatos célzatosan hamis és történelmi tévedésekkel megtűzdelt írásművel kapcsolatban, melynek helyreigazítására a szükséges lépéseket rövid időn belül meg kell tenni, egyházunk több évszázados méltóságának megőrzése érdekében.

Mikó István

Új vezetők a Magyarországi Baptista Egyház élén

A Magyarországi Baptista Egyháznak az újpesti baptista templomban április 19–20-án megtartott Szövetségi Közgyűlésén a küldöttek megválasztották új vezetőiket, a gyülekezetekből érkezett többszáz ajánlással támogatott jelöltek közül. A négyéves időszakra megválasztott dr. Almási Mihály szövetségi elnököt és Győri Kornél főtitkárt Katona László lelkipásztor iktatta be szolgálatába.

A most megválasztott vezetőkre hárul többek között a következő hónapokban a baptisták Szövetségi Közgyűlésének felhatalmazása alapján a magyarországi baptista misszió 150 éves fennállása kapcsán október 4–6-ig Zánkán megrendező Jubileumi Napok előkészületeinek irányítása.

Parlamenti bizottság látogatása Erőspusztán

a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat Menekülteket Befogadó Átmeneti Otthonában

Az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi és vallási bizottsága Gellért Kiss Gábor bizottsági elnök vezetésével, és több bizottsági tag részvételével 1996. április 4-én kihelyezett ülést tartott Erőspusztán azzal a céllal, hogy a résztvevők megismerkedjenek a Szeretetszolgálat munkájával és helyszíni tapasztalatokat szerezzenek. A parlamenti bizottság első ízben keresett fel olyan nem kormányzati szervezetet amely évek óta folyamatosan foglalkozik menekült-ellátással.

Szimbolikus értékű, hogy a látogatásra Nagyhéten került sor.

Az erőspusztai helyszín kiválasztására azért került sor (Erőspusztá Budapesttől 25 kilométerre, Dunavarsány és Taksony között található), mert itt építette ki a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat menekült-ellátó bázisát, ahol jelenleg közel 100 fő napi elhelyezéséről gondoskodik.

A bizottság megtekintette az Otthont és elismeréssel szólt az ott folyó menekültügyi munkáról.

A látogatóknak Lehel László lelkész-igazgató és Kovács Béla, az Otthon vezetője mutatta be az épületet és annak lakóit, akiknek sorsát és életlehetőségeit a bizottsági tagok kötetlen beszélgetések során ismerték meg.

Megjelent a svájci protestáns gyülekezetek magyar értesítőjének „A levél”-nek húsvéti száma.

Ebben befejeződött Szöllősy Pál Kárpátaljáról írt sorozata, melyről a szerző a pünkösdi konferencián vetített képes előadást tart majd. Folytatódnak a leírások a gyülekezetek életéről, azal a megjegyzéssel, hogy minél több beszámolót szeretnének még közölni. Ormós Ajtony és Deák Péter számot ad a január 27-én a HEKS (Hilfswerk der Evangelischen Kirchen der Schweiz) által nyolcadszor megrendezett Kelet-Európai napról. A lap felhívást közöl a MVSZ által Magyarországon rendezett millicentenáriumi ünnepekről és a Magyar Reformátusok III. Világtalálkozójáról.

Megkaptuk a bécsi „Másokért együtt” folyóirat áprilisi számát, az Ausztriában élő protestáns magyarok értesítőjét. Főszerkesztője és kiadója Szépfalusi István bécsi evangélikus lelkész, aki ausztriai unitárius híveink lelkigondozásával is foglalkozik. A lap közli az istentiszteletek, bibliatanulmányok, előadások, családlátogatások rendjét, a Bornemisza Péter Társaság 1995-ös programjainak látogatottságát.

Olvashatunk még a különböző rovatokban az ausztriai magyarság életéről, a magyar nyelvű oktatásról híreket és egy nyilatkozatot, melyet a bécsi Bornemisza Társaság és a Magyar Írószövetség közösen adott ki.

Világlap címen megjelent a Magyarok Világszövetségének új lapja.

Az első szám beszámol többek között a Dél-Afrikában élő magyarok helyzetéről, a szlovákiai magyarságot sújtó törvények történelmi hátteréről. Beke György író Márton Áron erdélyi katolikus püspökről emlékezik meg. Ezenkívül gazdag körképet ad a lap még a hazai magyarság életéről is. A 68 oldalas színes nyomással megjelenő havi folyóirat főszerkesztője Antall István, a MVSZ szóvivője.

Könyvesboltunk ajánlataiból Unitárius kiadványok

Dávid Ferenc: Rövid útmutatás 1567
(Magyarországi Unitárius Egyház)

Török Tamás: Unitáriusok
(Magyarországi Unitárius Egyház)

Dr. Sztankóczy Zoltán:
**Szemelvények unitárius és szabad-
elví keresztény írásokból 1992-1993**
(Magyarországi Unitárius Egyház
Teológiai Intézet)

Dr. Nyiredy Szabolcs:
**1993: A tordai országgyűlés 425 éves
jubileuma**
(Magyarországi Unitárius Egyház)

Szabadelví füzetek 1.

Kállai Emőd: Érintsd meg a jövőt!

Szabadelví füzetek 2.

A hetedik napra
(Kelet-Magyarországi Szabadelví
Protestáns Kör)

Képeslapok

Unitárius címer

Pünkösdi istentisztelet és konfirmáció

Május 26-án és 27-én, pünkösdi első és második napján úrvacsoraosztással egybekötött istentisztelet lesz 10 órakor a Hőgyes Endre utcai templomban, 11 órakor a Nagy Ignác utcai templomban és pünkösdi első napján Pest-szentlőrincen.

Pünkösdi első napján, vasárnap konfirmáció lesz a Nagy Ignác utcai templomban. A konfirmációval ifjaink hitükben való megerősödésükről tesznek tanúbizonyságot és ezáltal egyházunk teljes jogú tagjaivá válnak. E meghatóan bensőséges ünnepségre szeretettel hívjuk és várjuk híveinket.

Unitárius műsorok

Május 24. péntek,
Kossuth rádió 13.30

„Egy az Isten”
unitárius félóra

Halottaink

**Szávay Tibor 91 éves
id. Varga Mózes 86 éves
Id. Csató András 79 éves
Jovics Jenő Szvetozárné
sz. Inczeffy Vilma
83 éves**

Füzesgyarmati halottaink 1996-ban:

**Makkai Károly 81 éves
Czakó János 57 éves
Száva Lajos 58 éves
Tőkés Mihály 71 éves
Horváth Imre 61 éves
Pápai Jánosné 89 éves
Futó Gyuláné
sz. Hegedűs Margit 87 éves
Varsányi István 60 éves**

Isten adjon csendes pihenést
eltávozott testvéreinknek az
anyaföld ölében, lelküknek örök
üdvösséget, a hátramaradott
gyászolóknak pedig vigasztalást

Emlékezés hamvak újboldi elhelyezése alkalmából

Katolikus - unitárius Szentmise

Lőrinczy Mózes atyánkfia 1986-ban hunyt el, akkor az Újköztemetőben helyezték örök nyugalomra. Leánya úgy döntött, hogy szülei hamvait a Teréz városi katolikus plébánia templom, új altemplomi urnatemetőjében helyezi el. Édesanyja Lőrinczy Mózesné katolikus vallású volt, így közös katolikus-unitárius szertartás keretén belül, a reggeli 9. óras Szentmisén búcsúztatták el a *Lőrinczy házaspárt, Gábor atya és Orbókné Szent-Iványi Ilona* szolgálatával, április 26-án. Lőrinczy Mózes testvérünk Újszékelyen született, a keresztúri unitárius gimnáziumban végezte tanulmányait, majd sok viszontagság után, 1944-ben került Budapestre. Egyházunk hűséges tagja, rendszeresen templombajáró hívünk volt.

Drága emléke legyen örökké áldott!

Keresztelők

Húsvét áldott ünnepén örömteli eseményre került sor egyházunkban. Az ünnepi, vasárnapi istentiszteleten *Bencze Márton püspök* megkeresztelte *Orbók Attila és Orbókné Szent-Iványi Ilona* második gyermekét, *Csábát*. Isten áldását kérjük a gyermek és a család életére, és kívánjuk, hogy egészségben, boldogságban nőjön föl, az immár négy tagúvá vált szerető családjában.

Egy rendkívül fontos, egyháztörténelmi szempontból is kiemelésre méltó keresztelésre került sor 1996. március 10-ikén, a vasárnapi istentiszteletet követően – de annak szerves részeként – *Orbókné Szent-Iványi Ilona* püspökhelyettes, lelkipásztor a Budapesti Unitárius Egyházközség tagjai sorába fogadta az egyesült államokbeli Georgia állam Albany városában élő *Kermit Sanders DOROUGH Jr.* 35 éves ügyvédet.

Májusi számunkban tévesen jelent meg a pestszentlőrinci kántornőnk neve. Helyesen: **Bácskai Ágnes**

Gondozás

Idősek otthonában még szabad férőhelyek betölthetők. Tápiógyörgye, dr. Csernusné.

Telefon: 06-53-383-049

Lapzárta minden hónap 6-án van. A később beérkezett írásokkal szerkesztőségünk csak a következő hó lapzártáig tud foglalkozni. Kérjük ezt a beküldendő írásoknál figyelembe venni.

Laptulajdonos:
Magyarországi Unitárius Egyház

Főszerkesztő:
Bencze Franciska

Szerkesztőbizottság:

Kászoni József,
Muszka Ibolya, Nyitrai Levente

SZERKESZTŐSÉG CÍME:

V., Nagy Ignác utca 2-4. Budapest, 1055.

Telefon/fax: 111-2801

Terjeszti a Magyarországi Unitárius Egyház.

Előfizethető:

egyházi központunkban, a lelkészi irodákban,
vagy egyházi csekken, Unitárius Élet jellegével.

Évi előfizetési díj: 600,- Ft.

Egyes szám ára 50,- Ft.

Megjelenik havonta.

Kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldünk vissza.

Felelős kiadó:

Heltai Gáspár Kft.

Index: 25 842

Készült a **Cerberus Kft.** gondozásában
(Budapest V., Kálmán Imre u. 23.)
Tel.: 132-3511)

Felelős vezető: Schmidt Gábor

HU ISSN 0133-1272